

Sammendrag:

Reisevaner på fly 2015

TØI rapport 1516/2016
Forfattere: Harald Thune-Larsen, Eivind Farstad
Oslo 2016 73 sider

I Avinors reisevaneundersøkelse 2015 har 155 000 flypassasjerer svart på spørsmål om reisen de gjennomførte. Siden forrige undersøkelse i 2013 har fritidstrafikken innenlands økt med 5 prosent, antall forretningsreiser er uendret og antall flyreiser til og fra arbeid er redusert med 11 prosent. Andelen fritidsreiser økte fra 50 til 52 prosent. På utenlandsrutene økte passasjerer bosatt utenfor Norge sin andel av trafikken fra 37 prosent i 2013 til 44 prosent i 2015 og stod for all trafikkvekst. Antallet arbeidsbetingede reiser falt med 2 prosent mens fritidstrafikken økte med 18 prosent. Andelen fritidsreiser økte fra 66 til 70 prosent. Utlendinger stod for 80 prosent av veksten i fritidsreiser og økte sin andel av fritidsreisene fra 30 prosent i 2013 til 38 prosent i 2015. Ved de tre største lufthavnene økte den kollektive andelen av den motoriserte tilbringertrafikken kraftig fra 2013 til 2015, og nådde 71 prosent for Oslo lufthavn, 52 prosent for Trondheim og 42 prosent for Bergen.

Om undersøkelsen

Reisevaneundersøkelsen på fly 2015 (RVU 2015) er den foreløpig siste av en lang rekke undersøkelser som Avinor har gjennomført blant sine passasjerer siden 1972. I RVU 2015 har 155 000 passasjerer svart på spørsmål om reisen de gjennomførte.

Flytrafikken innenlands – færre reiser til og fra arbeid kompenseres av økt ferie- og fritidstrafikk

Antall flyreiser per innbygger innenlands har stagnert, og ligger nå på 2,4 reiser per innbygger som i 2013. Fordelt på landsdeler hadde bare Nord-Norge vekst fra 2013, med en økning fra 5,4 til 5,7 reiser per innbygger.

Etter mange år med nedgang og stagnasjon i markedsandel, økte markedsandelen til SAS fra 46 prosent i 2013 til 47 prosent i 2015. Widerøes markedsandel fortsatte å øke, og er nå på 18 prosent. Markedsandelen til Norwegian nådde sitt foreløpige høydepunkt på 37 prosent i 2011-2013, men falt til 35 prosent i 2015.

For første gang er det flere fritidsreiser enn forretningsreiser innenriks. Andelen fritidsreiser har økt fra 34 prosent i 1982 til 52 prosent i 2015. Nedgangen i forretningsandel skyldes færre flyreiser til/fra arbeid. Antallet reiser tilknyttet olje- og gassproduksjon falt for første gang siden 2009. Andelen av forretningsreisene falt fra 26 prosentpoeng i 2013 til 22 prosentpoeng i 2015. SAS har fremdeles flest oljerelaterte flyreiser, mens Widerøe er nest størst.

Gjennomsnittlig oppgitt billettpris for reiser tur-retur innenlands økte fra kr 2 000 i 2013 til kr 2 120 i 2015, henholdsvis kr 2 430 for forretningsreiser og kr 1 850 for fritidsreiser. Gjennomsnittsbilletten kostet omtrent det samme i 2015 som i 2003, men justert for generell prisstigning har gjennomsnittsprisen gått ned med 21 prosent siden 2003.

De siste to årene har trafikken på de største rutene ut fra Oslo økt 1,7 prosent per år. Det er betydelige variasjoner. Trafikken til Kristiansund, Ålesund og Stavanger falt fra 2013 til 2015, mens det var spesielt høy vekst på ruten til Alta og over 2 prosent årlig vekst til Bergen, Tromsø, Harstad/Narvik, Molde, Bardufoss og Kirkenes.

De fire største rutene innenlands utenom Oslo går mellom Bergen og Stavanger og mellom Trondheim og Bergen/Bodø/Stavanger. Den største ruten er Bergen-Stavanger. 6 av de 15 største rutene har minst 17 prosent oljerelatert trafikk.

I Lofoten/Vesterålen velger en økende andel av passasjerene Harstad/Narvik lufthavn på flyreiser til og fra Oslo. Høyest er andelen i Vesterålen unntatt Andøy, der den er 81 prosent i Hadsel og 88 prosent i Sortland. I Lofoten var andelen 44 prosent i Svolvær og 34 prosent i Vestvågøy.

I Namsos og Nærøy kommune velger omtrent halvparten av passasjerene Trondheim lufthavn i stedet for henholdsvis Namsos og Rørvik lufthavn. I Vikna og Røros kommune velger 4 av 5 passasjerer lokal lufthavn.

Vestfold er primærmarkedet for Sandefjord lufthavn og står for to tredjedeler av trafikken på lufthavnen. Andelen av trafikken til Vestfold som går over Sandefjord er redusert fra 76 prosent i 2013 til 70 prosent i 2015.

Flytrafikken mellom Norge og utlandet – all vekst skyldes økt ferie- og fritidstrafikk

I 2015 økte flytrafikken mellom Norge og utlandet til 22,6 millioner reiser. Avinor stod for 19,9 millioner, fordelt på 17,9 millioner reiser med rute-fly og 2,0 millioner reiser med charterfly. Antall reiser med rute-fly på Avinors lufthavner økte med 5,5 prosent per år i perioden 2013-2015. Samtidig falt antall charterpassasjerer med 11,4 prosent per år.

Veksten de siste to årene i rutetrafikken kommer i all hovedsak fra utlendingers fritidsreiser til Norge. Spesielt er dette fremtredende for Oslo, men også i Bergen og Trondheim stod utlendingers fritidsreiser for det vesentligste av veksten. De siste to årene har fritidstrafikken økt med 1,8 millioner reiser, mens antallet arbeidsrelaterte reiser gikk ned med om lag 0,2 millioner.

Norwegian øker markedsandelen og fortsetter å være største selskap på utenlands trafikk til/fra Avinors lufthavner med en markedsandel på 36 prosent. SAS hadde i 2015 29 prosent. Det tredje største selskapet er KLM, med 8 prosent i 2015. Deretter følger Lufthansa og Wizz Air med 4 prosent hver. Lavkostselskapet Wizz Air har økt sin markedsandel fra 0 prosent i 2009 til 3 prosent i 2013 og 4 prosent i 2015. Selskapet fløy over 660 000 passasjerer til og fra Avinors lufthavner i 2015.

Interkontinentale destinasjoner stod for 15 prosent av rutetrafikken utenlands til og fra Avinors lufthavner i 2015. Dette er liten økning fra 14 prosent i 2013. Trafikken til Asia har økt mest over tid. Veksten til Nord-Amerika har tatt seg opp de siste to årene, mens veksten i Asia-trafikken har gått ned. Det er fremdeles flest reiser til Nord-Amerika. New York er største destinasjon, og sju av de 15 største interkontinentale destinasjonene er i USA. 70 prosent av trafikken til New York går direkte.

Prisen på både forretnings- og fritidsbilletter økte betraktelig fra 2013 til 2015. Trolig har svekkelsen av den norske kronen mot andre valutaer bidratt til dette. Regnet i norsk valuta har prisøkningen vært størst for utlendinger. Utviklingen i billettpriser på utenlandsrutene de siste to årene varierer mye avhengig av ruten. Over tid har prisen på forretningsreiser falt mer enn på fritidsreiser. De siste to årene har dette endret seg, og forretningsreiser har igjen blitt relativt dyrere på flere av de viktigste relasjonene. Den omfattende utjevningen av billettprisene mellom de to hovedgruppene av reisende til fordel for forretningsreiser fram mot 2013 har altså til dels stanset eller blitt reversert i 2015.

Ferie- og fritidstrafikk til og fra utlandet – mesteparten av veksten kommer fra passasjerer bosatt utenfor Norge

Flytrafikken med nordmenn på ferie-/fritidsreise økte med 140 000 passasjerer fra 2013 til 2015 på Avinors lufthavner. I perioden 2005-2015 økte nordmenns reiser med 3,4 millioner i antall, noe som utgjorde om lag 38 prosent av veksten i utenlandstrafikken i denne perioden. Veksten i dette markedet har i perioden 2005-2015 vært høyest blant personer mellom 60 og 69 år, men det er fortsatt personer i aldersgruppen 20-29 år som har flest reiser (21 prosent).

London er fortsatt det klart mest populære reisemålet for nordmenn, men hadde sammen med København sterkere nedgang i antall passasjerer enn de øvrige viktigste reisemålene. Relativt sett økte Gdansk og de typiske feriedestinasjonene Alicante og Nice mest fra 2013 til 2015. Andelen korte reiser (1-3 overnattinger) har gått ned siden 2011, mens mellomlange reiser (4-7 overnattinger) har økt sin andel både i 2013 og 2015.

Fra 2014 til 2015 var veksten i utlendingers registrerte overnattinger i Norge nesten tre ganger så høy som veksten i nordmenns overnattinger (hhv. 8,3 og 3,0 prosent vekst). Det stemmer godt overens med at det meste av veksten i utenlands flytrafikk de siste to årene kommer fra utlendingers besøk i Norge.

Via Avinors lufthavner kom det flest besøkende fra Storbritannia (410 000), Tyskland (350 000) og USA (270 000) i 2015. Sverige (240 000) og Danmark (220 000) følger deretter som største kildemarkeder.

Når det gjelder korte opphold (1-3 netter), finner vi samme utvikling som for nordmenns reiser utenlands. Andelen har gått ned fra 24 prosent i 2011 til 18 i 2015, mens antallet reiser med opphold 4-7 døgn har økt sin andel tilsvarende. Fortsatt er det imidlertid slik at nær halvparten (48 %) av turister som ankommer Norge med fly er borte fra hjemmet mer enn sju netter.

Reisen til lufthavnen – stor økning i kollektivandel

Tilbringerreisen til de tre største lufthavnene preges av økende kollektivandel.

For Oslo lufthavn økte den fra 60 prosent i 2007 til 66 prosent i 2013 og 71 prosent i 2015. Kollektivandelen nådde i 2015 nesten 80 prosent for innlandstrafikken. Hele veksten skyldes økende andel togreiser, fra 42 prosent i 2007 til 49 prosent i 2013 og 57 prosent i 2015. Både buss og individuell transport har mistet markedsandeler.

I Trondheim økte kollektivandelen fra 43 til 52 prosent, stort sett ved økt bruk av buss. I Bergen økte den fra 34 til 42 prosent, mens det kun var små endringer for Stavanger, der kollektivandelen økte fra 17 til 18 prosent.